SALA KOMMUN

Riktlinje för checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

KOMMUNSTYRELSEN

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn		Dokumenttyp	Omfattar
Riktlinje för checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och Horisontella principerna		Riktlinje	Styrelse och nämnder
Beslutsinstans	Dokumentansvarig	Publicering	
Kommunstyrelsen	Kommunstrateg	www.sala.se, intranät	

Beslutad datum	Översyn bör göras	Klassificering	Diarienummer
2021-11-10		1.3.1	2021/1019
Relation	Ersätter		Författningssamling

INNEHÅLL

1 INLEDNING 7
2 BARNKONVENTIONEN 8
2.1 DEFINITIONER AV PERSPEKTIV OCH BEGREPP 9
2.1.1 Barnperspektiv 9
2.1.2 Barnets perspektiv 9
2.1.3 Barnrättsperspektiv 9
2.1.4 Barnrättsbaserat synsätt 10
2.1.5 Barnkonventionens barnsyn 10
3 LANDSBYGDSPERSPEKTIVET 12
4 DE HORISONTELLA PRINCIPERNA 13
4.1 TILLGÄNGLIGHET 13
4.2 ICKE-DISKRIMINERING 13
4.3 JÄMSTÄLLDHET 14

1 INLEDNING

För att säkra upp arbetet med att barnperspektivet, landsbygdsperspektivet samt de horisontella principerna, (Tillgänglighet, Icke-diskriminering samt Jämställdhet) följs, behövs både övergripande riktlinjer samt struktur för genomförande på verksamhetsnivå. Samtliga verksamheter har ett ansvar att tillämpa principerna inom ramen för sitt uppdrag. Barnperspektivet, landsbygdsperspektivet samt de horisontella principerna ska följas upp och revideras en gång per mandatperiod.

Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att riktlinjen efterlevs i nämnderna och bolagen.

2 BARNKONVENTIONEN

FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) antogs av FN 1989 och 1990 ratificerade den svenska regeringen barnkonventionen. En ratificerad konvention innebär att rättigheterna ska tillämpas på alla nivåer i samhället. Sveriges riksdag har antagit två nationella strategier för att stärka barnets rättigheter. Den första antogs 1998 och den andra 2010.

Den 13 juni 2018 beslutade riksdagen att inkorporera Barnkonventionen i svensk lag från och med den 1 januari 2020. Av propositionen (2017/18:186) framgår att regeringen anser att det behöver förtydligas att Sveriges konventionsåtagande innebär att barnkonventionen ska säkerställas på alla nivåer inom offentlig verksamhet och att ett barnrättsbaserat synsätt ska genomsyra all verksamhet som berör barn och unga.

En sammanfattning av barnkonventionen och strategiska områden ger ett förhållningssätt där man ska verka för att barn har:

- En inspirerande livsmiljö,
- Ett inspirerande livslångt lärande,
- En inspirerande utbildning som leder till arbete och att ett barnrättsperspektiv genomsyrar samtliga av kommunens verksamheter. Med barnrättsperspektiv menas att barnets bästa och barnkonventionen ska vara utgångspunkt för allt arbete som uträttas i kommunen.
- Målgruppen för riktlinjen är alla politiker och medarbetare i Sala kommun. Den här riktlinjen ska fungera som ett styrdokument i det arbetet och tillsammans med tillhörande implementeringsplan sätta ramarna för Sala kommuns fortsatta arbete med barnkonventionen.

Barnkonventionen består av 54 artiklar. Det är artiklarna 1-42 som ska gälla som svensk lag. Övriga artiklar är av administrativ karaktär som inte påverkar konventionens innehåll och därför inte ska inkorporeras.

Fyra av artiklarna speglar barnkonventionens huvudprinciper, de så kallade grundprinciperna:

- **Artikel 2:** Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
- **Artikel 3:** Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnet bästa.
- **Artikel 6:** Alla barn har rätt till liv, utveckling och överlevnad.

- **Artikel 12:** Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

De fyra grundprinciperna är centrala i barnkonventionen och utgör grunden för barnkonventionens barnsyn. De ska användas tillsammans men har även en självständig betydelse. Barnsynen ska vara utgångspunkt i beslut och åtgärder som kan röra enskilda barn eller grupper av barn. De är även vägledande för hur de övriga rättigheterna ska tolkas.

2.1 DEFINITIONER AV PERSPEKTIV OCH BEGREPP

Barnkonventionen uttrycker ett förhållningssätt till barn som sätter barnets bästa i fokus. För att kunna bedöma vad som är barnets bästa krävs kunskap om flera perspektiv.

2.1.1 BARNPERSPEKTIV

Den enskilde vuxnes syn på barnet, på barndom och barndomens villkor. Den vuxne bygger sitt perspektiv på sina egna erfarenheter från barndomen, hur den anser att barn har det generellt och hur den ser på barn i sin omgivning. Även faktorer som tradition och kultur finns med i den vuxnes barnperspektiv.

Här finns även samhällets barnperspektiv, det vill säga det generella barnperspektivet i samhället som speglas till exempel genom lagstiftning, allmänna råd, föreskrifter, normer och attityder.

2.1.2 BARNETS PERSPEKTIV

Detta är varje barns syn på sitt eget liv och sin omvärld. Det baseras på barnets ålder, mognad, erfarenheter, tradition, kultur och inte minst nuvarande livssituation. Barnets perspektiv är föränderligt under barnets uppväxt. Barnets perspektiv kommer fram först när barnet själv får berätta, det vill säga den vuxne måste säkerställa att barnets perspektiv beaktas genom att fråga och lyssna till barnet.

2.1.3 BARNRÄTTSPERSPEKTIV

Att ha ett barnrättsperspektiv i frågor som berör barn innebär att ha barnkonventionen som utgångspunkt. Detta innebär att se frågan utifrån alla de rättigheter som varje barn har i konventionen. Alla rättigheter är inte relevanta i alla frågor som rör barn, men för att säkerställa ett barnrättsperspektiv ska minst barnkonventionens fyra grundprinciper genomsyra frågan.

2.1.4 BARNRÄTTSBASERAT SYNSÄTT

Varje barn upp till 18 år ska ses som bärare av rättigheter. Ett sådant synsätt kräver att varje barn erkänns, respekteras och skyddas som rättighetsbärare med en individuell personlighet, egna behov och intressen och personlig integritet. Det innebär också att barnets rätt att bli hört och få sina åsikter beaktade måste tillgodoses systematiskt i alla processer och att barnets egenmakt och deltagande ska vara centralt i alla ärenden och beslut som berör barnet.

2.1.5 BARNKONVENTIONENS BARNSYN

Barn är en särskilt utsatt och sårbar grupp i behov av ett extra starkt skydd, samtidigt som de befinner sig i en speciell beroendeställning. Det påverkar barns möjligheter att kunna tillvarata sina rättigheter. Barn är också kompetenta och handlingskraftiga, vilket måste synliggöras för samhället. Därför behöver barns mänskliga rättigheter definieras i en särskild konvention – barnkonventionen.

Barns rätt till delaktighet är en demokratisk rättighet och grundpelare för att kunna förverkliga alla andra rättigheter i konventionen. Delaktighet gör barnet till en likvärdig människa som tas på allvar. Det är artikel 12.1 i konventionen om barnets rättigheter som föreskriver att barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Om barns delaktighet inte är inhämtat inför beslut som rör barn ska detta ställningstagande motiveras. Det finns många aktörer som dagligen möter barn och fattar beslut av mer vardaglig karaktär. Den typen av beslut behandlas inte i den här riktlinjen. Beslut som fattas i vardagslivet ska dock respektera och återspegla barnets bästa och barnets rättigheter. Det är därför viktigt att berörda personalgrupper har kunskap om vad barnets bästa innebär i praktiken och hur barnets rättigheter ska genomsyra det vardagliga arbetet och alla beslut som tas.

En prövning av barnets bästa är ett underlag för beslut som fattas i frågor som direkt eller indirekt rör barn liksom i frågor som gäller enskilda ärenden rörande ett barn och övergripande beslut som rör en grupp barn. Det är artikel 3.1 i konventionen om barnets rättigheter som föreskriver att en prövning av barnets bästa **ska göras.**

För att säkra att rättigheterna enligt barnkonventionen tillämpas i organisationen är det viktigt att uppföljning och utvärdering sker systematiskt. Varje verksamhet i Sala kommun ska kunna beskriva hur de bedriver sitt barnrättsarbete.

En av de mest centrala rättigheterna för barn rör deras rätt att vara delaktiga och få säga sin mening i frågor som rör dem. För att detta ska vara möjligt är det rimligt att bygga långsiktiga strukturer där barn ges möjlighet att vara delaktiga i samhällsbygget.

För att kunna uttala sig om vad som är bra för barn säger FN-kommittén att barnkonsekvensanalyser ska göras inför större beslut som rör barn. Det kan röra ekonomiska förändringar i en barnverksamhet, ändrad inriktning på en verksamhet, nedläggning av en skola, förändring av en skolväg och liknande frågor av mer övergripande karaktär.

3 LANDSBYGDSPERSPEKTIVET

Perspektivet innebär att alla skall ha tillgång till service och kommunikationer i möjligaste mån. Detta även om man inte bor i Salas centralort. Sala kommuns karaktär med en stor, levande landsbygd där nästan hälften av kommunens invånare är bosatta, innebär att de gröna näringarna spelar extra stor roll i näringslivet och dess utveckling i vår kommun. Det finns goda förutsättningar att utveckla dessa vidare genom ett samarbete mellan olika aktörer.

Det är också viktigt att främja en levande och långsiktigt hållbar landsbygd genom:

- att verka för goda möjligheter till attraktivt boende och expansivt näringsliv
- att värna och berika miljö-, natur- och kulturvärden
- att bidra till goda förutsättningar för det rörliga friluftslivet, besöksnäringen samt fritidshusbefolkningen

Att vara en landsbygdskommun innebär att kommunen svarar upp mot initiativ som tas och att de kommunala processerna främjar ett lokalt, hållbart och jämlikt engagemang. Det lokala engagemanget skapas främst genom delaktighet och inflytande. Lokalt engagemang är grundläggande för landsbygdsutvecklingen och en demokratifråga. För att detta engagemang ska kunna främjas ska tillgång till information, nätverkande och dialog säkerställas. Det är en avgörande faktor för en hållbar samhällsutveckling. Kommunen har en viktig roll i att stötta och uppmuntra de många engagerade individer och föreningar som är drivande inom lokal utveckling. För den lokala utvecklingen är det också viktigt att sätta det lokala engagemanget i relation med en lokal ekonomi.

4 DE HORISONTELLA PRINCIPERNA

4.1 TILLGÄNGLIGHET

Principen om tillgänglighet handlar om att samhället och arbetslivet ska vara tillgängligt för alla. Personer med permanenta eller tillfälliga funktionsnedsättningar ska ha möjlighet att delta i arbetslivet och det sociala livet på lika villkor. Det är en del av de mänskliga rättigheterna.

Tillgänglighet har flera sidor:

- Tillgänglig verksamhet: Sådant som påverkar hur människor mår: till exempel arbetstider, arbetsmiljö, arbetsklimat, arbetsfördelning, organisering och ledarskap, attityder och värderingar samt möjlighet till utbildning.
- Tillgänglig fysisk miljö: Till exempel hur lokaler och kontorsmaterial är utformade, åtkomst till alla rum och våningsplan i en byggnad, möblering, ventilation, ljudmiljö och så vidare.
- Tillgänglig information: Till exempel hur lätt det är att få information och i vilket format informationen erbjuds (text, ljud, video, lättläst svenska, olika språk, tekniska lösningar med flera).

En verksamhet som inte är tillgänglig riskerar att bli exkluderande eller diskriminerande. Bristande tillgänglighet är också en grund för diskriminering enligt diskrimineringslagen.

Var femte invånare i Sverige har någon form av funktionsnedsättning. I begreppet ryms mycket, från fysiska funktionsnedsättningar till intellektuella och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (till exempel ADHD).

4.2 ICKE-DISKRIMINERING

Principen om icke-diskriminering handlar om att alla ska vara inkluderade i samhället och arbetslivet oavsett kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck och funktionshinder.

Frihet från diskriminering är en mänsklig rättighet. I svensk lagstiftning finns skydd mot diskriminering som har samband med diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, funktionshinder, sexuell läggning och ålder.

Det finns också krav på att arbetsgivare ska genomföra aktiva åtgärder för att förhindra diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter vad gäller

samtliga diskrimineringsgrunder. Kraven preciseras i reglering av arbetsförhållanden, i rekrytering och i lönefrågor.

Varför behövs principen om icke- diskriminering? Både aktuell forskning och rapporter från Diskrimineringsombudsmannen (DO) visar att diskriminering förekommer inom olika samhällsområden, inte minst i arbetslivet. Forskningen visar på att aspekter som till exempel ålder och etnisk tillhörighet påverkar individens möjligheter att kallas till anställningsintervju eller att få ett arbete.

4.3 JÄMSTÄLLDHET

Jämställdhet handlar om förhållandet mellan kvinnor och män. De svenska nationella jämställdhetsmålen är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Kvinnor ska ha samma ekonomiska självständighet som män, samma makt och inflytande, de ska dela arbetet med hem och barn lika, och mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Jämställdhetsarbetet kan ha olika fokus. Det kan handla om att kvantitativt uppnå en jämn fördelning av kvinnor och män, eller om att vidta åtgärder för att förändra maktförhållanden mellan könen.

Att arbeta med jämställdhet ur ett kvantitativt perspektiv innebär att sträva efter jämn könsfördelning mellan män och kvinnor på arbetsplatsen, på utbildningar, på maktpositioner och på olika befattningsnivåer i samhällsinstitutioner och i olika organisationer. En jämn könsfördelning anses råda då andelen kvinnor respektive män i en grupp är 40/60 procent eller jämnare.

I det kvalitativa jämställdhetsarbetet står kvinnors och mäns villkor i fokus. Det handlar om att uppmärksamma attityder, normer, värderingar och ideal som påverkar kvinnors och mäns möjlighet att påverka i skolan, på arbetsplatsen, i politiken och inom andra samhällsområden. Det kvalitativa jämställdhetsarbetet tar sig an de strukturer som inte nödvändigtvis förändras i och med en jämn fördelning av kvinnor och män.

Riktlinje för checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna
Kommunstyrelsen

SALA KOMMUN
Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se |Postadress Box 304, 733 25 Sala

SALA
KOMMUN